

Скейтбординг: історія виникнення та етапи становлення

Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)

Постановка наукової проблеми та її значення. В останнє десятиліття бурхливого розвитку в середовищі підлітків і молоді зазнали так звані «екстремальні види спорту». У перекладі «екстрім» означає (англ. *extreme* – протилежний такий, що володіє високим ступенем, надмірний, особливий [2].

Основними причинами появи нових екстремальних молодіжних видів спорту на межі ХХ–ХХІ ст. стали:

- 1) зниження фінансування та державної уваги до системи додаткової освіти дітей і молоді;
- 2) відсутність у більшості підлітків та молодих людей можливості проведення культурного дозвілля;
- 3) прагненням піднятися над повсякденним буттям.

Водночас світова індустрія туризму шукала нові форми свого розвитку, саме тому з'являються нові, нестандартні й привабливі пропозиції – проведення відпочинку якщо не в екстремальних умовах, то хоча б з елементами екстріму. Як результат, екстремальний спорт стає популярним, особливо серед молоді.

Варто зазначити, що деякі види екстремального спорту (катання на роликах, скутерах, ВМХ, скейтбординг) можна виокремити як інноваційні технології фізичного виховання, які можуть бути вдало впроваджені фахівцями з фізичної культури в навчальний процес освітніх закладів різного рівня [10].

Прогнозування подальшого вдосконалення екстремальних видів спорту вимагає всебічного аналізу цього феномену, у тому числі виявлення чинників, які призвели до життя цей вид спортивної діяльності й характеристики генезису його розвитку.

Завдання роботи – схарактеризувати становлення та розвиток скейтбордингу.

Методи дослідження. Принципи історизму, об'єктивності, детермінізму й системного аналізу реалізуються в статті через застосування основних методів дослідження (проблемно-хронологічного, порівняльно-історичного, синхроністичного) та загальнонаукових (індукції й дедукції, аналізу та синтезу). Використання проблемно-хронологічного методу дало змогу висвітлити найважливіші питання виникнення, становлення та розвитку скейтбордингу в часовій послідовності. Застосування синхроністичного методу дало змогу відобразити зміни розвитку екстремальних видів спорту в конкретній історичній ситуації. Для розв'язання поставлених завдань використано структурно-системний підхід, згідно з яким розвиток екстремального спорту розглядався в контексті тих історико-культурних процесів, що відбувалися у світі в зазначений хронологічний період. Різноманіття методів дослідження, використаних під час написання статті, дало можливість автору по-новому поглянути на проблематику досліджуваної теми.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Скейтбординг – субкультура з більш ніж піввіковою історією, яка за довгі роки свого існування серйозно змінилася. Цей дивовижний феномен виник у середині ХІХ ст. Популярна легенда свідчить, що праобраз сучасних скейтів придумали каліфорнійські серфери, які виготовили дерев'яні скриньки з примітивними колесами [6]. На цих візках вони скочувалися до океану із серфами. Приблизно на рубежі 40–50-х років ХХ ст. дошку з коліщатками називатимуть скейтбордом. Скейтбордингом цікавилось багато підлітків, які сприймали «дошку з колесами» тільки як засіб пересування. Вони їздили на скейтах у школу, на пляж. Уміти потрібно було небагато – усього лиш стійко стояти на дошці й об'їжджати перешкоди. Катання на такій примітивній роликовій дошці ніхто не сприймав із серйозністю аж до 1960 р. [3].

Перший етап розвитку настав після початку виробництва скейтборду на фабриках, ініціаторами цього стали серфери. Форма дошки була подібна на дошку для серфінгу: вузький ніс і тейл, широкі боки по центру, практично плоска горизонтальна форма. Підвіски були вузькими, а широкі колеса виготовляли із заліза або твердих матеріалів на основі керамічних сумішей. У цей же період вини-

кають перші бренди, тематичні журнали (такі як Skateboarder Magazine), проводять чемпіонати зі скейтбордингу та виникають стилі катання. Почали з'являтися скейтборд-команди. Найвідомішою в той час були «Super surfer skateboard team», вони показували неймовірні на ті часи речі: їзду на руках, стрибки з бордюрів. У цьому ж році утворено першу скейтборд-компанію – «Nobie skateboards», яку заснував Nobie Alter у минулому – зірка серфінгу. Він першим почав катання на вулицях міст. Середина шістдесятих – це пік популярності скейтбордингу. За три роки компанією Makaha продано понад 50 млн дошок. Однак зацікавленість молоді пропадає вже на середину десятиліття [1].

Другий етап розвитку розпочався на початку 70-х ХХ ст. через створення поліуретанових коліс для скейтборду. Винахід Frank Nasworthy став революційним для скейтбордингу та спровокував потужний поштовх для подальшого розвитку. Колеса володіли легкістю й набирали швидкість набагато ефективніше. Засновано компанії, що займалися виробництвом спеціалізованих підвісок для заняття скейтбордингом. У ці роки стали з'являтися перші професійні команди скейтерів, які виступали під крилом певного бренду. Найвідомішою командою була «Zephyr», або «Z-Boys», до складу якої входили хлопці з Каліфорнії. У 1976 р. у Флориді побудовано перший професійний скейтпарк, що дало можливість кататися на дошці в будь-яку погоду. Приблизно в той самий час набуває популярності Street Style, тобто вуличний стиль катання. Дошки стали ширшими, що дало змогу скейтерам робити трюки легше й стабільніше [4].

У 1978 р. один з учасників «Zephyr» Alan Gelfand придумав і виконав трюк під назвою «ollie». Цей момент став переломним в історії скейтбордингу. Ollie – база для виконання інших більш складних елементів.

Без сумніву, «50-50» – одне з найбільш часто використовуваних ковзань і найпопулярніших трюків. Його роблять frontside або backside, зі switch-а чи з fakie. На сьогодні рівень володіння цим трюком у кращих скейтерів просто фантастичний і навряд чи винахідник «50-50» – Боб Серафим – міг уявити, що приблизно через чверть століття цей трюк виконуватимуть на вуличних поручнях.

Технічний елемент «shove-it» винайдено в 1976 р., але техніка виконання була трохи іншою. Передня нога ставилася на передній край дошки, а задня закручувала дошку на 180 градусів. Пізніше, на початку 80-х, скейтери Stacy Peralta і Tony Jetton стали виконувати цей трюк на стінках басейну. А трохи пізніше Tony Hawk зробив цей його з вильотом.

Перші «wallride» були не схожі на тих, які ми бачимо зараз. Вони виглядали таким чином: скейтер під'їжджав до стіни, ставив руки на асфальт і, спираючись на них, заштовхував дошку ногами на стіну. Виходило, що він стоїть на руках, а ногами котить дошку по стіні. Особливих успіхів у такого різновиду wallride домоглися Mike Vallely, Natas Kaupas і Jasse Martinez [7].

Трохи пізніше з'явилися звичні нам wallride-и, коли скейтер під'їжджає до стіни й швидким рухом заштовхує дошку наверх по вертикалі. Із роками цей, як і будь-який інший трюк, виконують усе краще й краще, а на відповідних стінах сліди від коліс з'являються все вище. Популярність скейтбордингу зростала, будували майданчики, призначені для тренувань скейтбордистів. Однак разом із розширенням меж для прогресу збільшилася й небезпека для здоров'я під час заняття цим видом дозвілля. Не встигнувши відкритися, скейтпарки стали закриватися з міркувань безпеки. Настав черговий застій.

У 1981 р. журнал «Thrasher» опублікував статтю про невеликі скейтборд-змагання з грошовими призами, що й стало приводом для третього етапу відродження скейтбордингу [13].

Прогрес не стояв на місці: у ширину дошка значно додала сантиметрів, хвостова частина збільшила загин. Розвивалися друковані видання, стали з'являтися перші відео з катанням найзнаменитіших на той момент скейтбордистів.

Фільми від команди «Bones Brigade» є справжньою класикою скейтового жанру. На той момент до їх складу входили райдери, що стали знаковими особистостями в історії скейтбордингу, такі як Tony Hawk, Steve Caballero, Lance Mountain [8].

Для багатьох сучасних скейтерів, напевно, стане дивним те, що і в Радянському Союзі було випущено численні художні фільми з різною жанровою та сюжетною лінією, у яких міг промайнути скейтборд, а деякі в самому сюжеті зберігали дуже цікаві сцени за участю радянських скейтбордистів. Фільми, у яких з'являються роликові дошки, можна поділити на кілька умовних категорій: фільми, які мають до скейтбордингу прямий стосунок; фільми, що мають до скейтбордингу непряме відношення; фільми, що не стосуються скейтбордингу. Стосовно жанрів, то їх теж чимало, починаючи від кримінального трилера й закінчуючи ексцентричною комедією [12].

Зокрема, фільм «Кур'єр» (1986 р.), «Поїзд зі станції дитинства» (1986 р.), знятий на кіностудії «Узбекфільм» – основна сцена – такий собі «Skate and Destroy» по-радянськи: група підлітків вривається на скейтах у дитячий парк і порушує спокій жителів. Саундтрек цього фільму – перша пісня про скейтбординг у СРСР. «Мене звуть Арлекіно» (1988 р.) – фільм про різні неформальні молодіжні угруповання. Перший мультфільм за участю скейтборду в СРСР – «Олімпіада-80. Спортивна ходьба» (1980 р.). У фільмі «Поліцейська академія-7. Місія в Москві» (1994 р.) узяли участь два першопрохідники пострадянського скейтбордингу – Денис Мархасін і Павло Сорокін [12].

У лавах кінематографії був і Rodney Mullen – один із найвпливовіших скейтерів усіх часів. Rodney переніс трюк ollie на плоску поверхню, а також винайшов більшість базових flip-трюків [8].

Чергова декада стала початком сучасного скейтбордингу в тому вигляді, у якому він існує й нині. Після показу стрічки «Video Days» від Blind у 1991 р. скейтери ніби прозріли: із парків і басейнів почалося справжнє вуличне паломництво. Mark Gonzalez став першою людиною, котра показала справжній вуличний скейтбординг. Він робив складні трюки по перилах та ослонах, вражаючи сучасників позамежним рівнем і фантазією міського катання.

Наприкінці 90-х ХХ ст. культура скейтерів припала до вподоби великій кількості молоді. На просторах медіа тему катання на роликівій дошці можна було побачити в багатьох фільмах, передачах, рекламах. Скейтові бренди могли хвалитися рекордними продажами своїх товарів, а їхні імениті прорайдери – своєю зарплатою змогли забезпечити собі безбідне існування [9].

У 2000-ні роки темпи розвитку скейтбордингу зросли. З'являються змагання із захмарними призовими фондами: Street League, Maloof Money Cup, X Games. Багато хто бачить у таких заходах одне лише суперництво заради великого прибутку, замість духу свободи й дружньої атмосфери, що було першоосновою скейтбордингу [4].

Відчувши золоту жилу, магнати Nike, Adidas, Red Bull й інші починають збирати команди найвідоміших скейтбордистів і випускати скейтову продукцію, тим самим впливаючи на індустрію зсередини. Рівень трюків виростає в десятки разів.

На цьому відтинку часу можна сказати, що історія скейтбордингу ще дуже молода й попереду – ще безліч відкриттів, адже за ним стоять мільйони відданих послідовників, готових робити все можливе, аби займатись улюбленою справою – кататися на роликівій дошці.

Висновки. У процесі дослідження встановлено, що скейтбординг зародився в середині ХХ ст. в Каліфорнії. Історично склалися три основні етапи становлення цього виду спорту, а саме 1960, 1970 та 1980-ті роки ХХ ст. Чергова декада (90-ті роки ХХ ст.) стала початком сучасного скейтбордингу в тому вигляді, у якому він існує й понині.

Перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз дає підставу визначити напрями подальших перспективних наукових досліджень, пов'язаних із місцем і значенням скейтбордингу в системі освіти України та Європи й виховання підростаючого покоління.

Джерела та література

1. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://www.skater.ru/read/skateboarding>
2. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://uk.wikipedia.org>
3. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://www.webcitation.org/>
4. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://skateboard.about.com/>
5. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://video.about.com/skateboard/History-of-Skateboarding>.
6. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://www.vltramarine.ru>
7. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://slalomskate.vladpopov.com/>
8. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://www.redbull.com/en/skateboarding>
9. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://skatelab.com/museum>
10. [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://www.proza.ru> (вступ)
11. [Elektronik resource] – Mode of access : <http://arr.chnu.edu.ua/handle/>
12. [Elektronik resource] – Mode of access : <http://www.minsk8.com/>
13. [Elektronik resource] – Mode of access : <http://www.thrasher magazine.com/>

Анотації

У процесі дослідження встановлено, що, скейтбординг зародився в середині ХХ ст. в Каліфорнії. Історично склалися три основні етапи становлення цього виду спорту, а саме 1960, 1970 та 1980-ті роки ХХ ст. Перший етап розвитку настав після початку виробництва скейтборду на фабриках, ініціаторами цього стали серфери. Другий етап розвитку розпочався через створення поліуретанових коліс для скейтборду. Винахід, автор якого – Frank Nasworthy, став революційним для скейтбордингу й дав потужний поштовх для подальшого

розвитку. На третьому етапі дошка значно додала в сантиметрах, хвостова частина збільшила загин. Розвивалися друковані видання, почали з'являтися перші відео з катанням найзнаменитіших на той момент скейтбордистів. Чергова декада (90-ті роки XX ст.) стала початком сучасного скейтбордингу в тому вигляді, у якому він існує й понині.

Ключові слова: скейтбординг, історія розвитку, етапи становлення.

Юрій Іванишин, Лидія Ковальчук, Светлана Мальона. Скейтбординг: історія виникнення і етапи становлення. В процессе исследования установлено, что, скейтбординг зародился в середине XX в. в Калифорнии. Исторически сложились три основных этапа становления этого вида спорта, а именно 1960, 1970 и 1980-е годы XX в. Первый этап развития наступил после начала производства скейтборда на фабриках, инициаторами этого стали серферы. Второй этап развития начался через создание полиуретановых колес для скейтборда. Изобретение, автор которых – Frank Nasworthy, стало революционным для скейтбординга и спровоцировало мощный толчок для дальнейшего развития. На третьем этапе доска значительно прибавила в сантиметрах, хвостовая часть увеличила загин. Развивались печатные издания, начали появляться первые видео с катанием самых знаменитых на тот момент скейтбордистов. Очередная декада (90-е годы XX в.) стала началом современного скейтбординга в том виде, в котором он существует и поныне.

Ключевые слова: скейтбординг, история развития, этапы становления.

Ivanishyn Yuriy, Kovalchuk Lidiya, Malona Svitlana. Skateboarding: the Origins and Stages of Establishment. In the research process it was found out that skateboarding have arisen in the middle of the 20th century in California. According to the history of its development there are three main stages of this kind of sport. In particular, 1960, 1970 and 1980's of the twentieth century. The first stage of development started after the beginning of production of skateboards in factories and surfers themselves initiated this process. The second stage of development started by creating of polyurethane wheels for a skateboard. The invention of Frank Nasworthy became revolutionary for skateboarding and provoked a strong impetus for its further development. At the third stage a board was added centimeters and became wider, tail end enlarged its band. Printings started to develop and the very first videos with famous skateboarders started to appear. The next decade (90's of the twentieth century) marked the beginning of modern skateboarding in the form in which it exists today.

Key words: skateboarding, history of development, stages of establishment.